

Filosofía · 4.º ESO · Illes Balears

Cuadernillo de trabajo del profesorado: currículo oficial, secuenciación trimestral, situaciones de aprendizaje, rúbricas competenciales, DUA y comparativa autonómica frente al BOE.

Normativa Decret 32/2022, de 8 d'agost

Generado 19/05/2026 16:22

4 Competencias	13 Criterios	26 Saberes

Curso terminal de la etapa obligatoria con itinerarios diferenciados (académico y aplicado en algunas materias).
Marca la frontera entre quienes seguirán a Bachillerato y quienes optarán por FP o el mundo laboral.

Índice

1. Resumen normativo
2. Competencias específicas (explicadas)
3. Criterios de evaluación (con evidencia)
4. Saberes básicos (con actividad de aula)

1. Resumen normativo

Materia	Filosofía
Curso	4.º ESO
Comunidad Autónoma	Illes Balears
Decreto autonómico	Decret 32/2022, de 8 d'agost
Particularidad	En Illes Balears, el catalán (modalidad balear) es lengua vehicular preferente y existe Llengua Catalana i Literatura con currículum propio.

2. Competencias específicas

Educació en Valors Cívics i Ètics

CE.1 · inquirir i investigar tot el que fa referència a la identitat humana i a qüestions ètiques relatives al propi projecte v...

TEXTO OFICIAL

inquirir i investigar tot el que fa referència a la identitat humana i a qüestions ètiques relatives al propi projecte vital, analitzant críticament informació fiable i generant una actitud reflexiva per promoure l'autoconeixement i l'elaboració de plantejaments i judicis morals de manera autònoma i raonada. L'exercici d'autoconeixement, mitjançant la comprensió de diverses concepcions científiques i filosòfiques sobre l'ésser humà, constitueix un dels primers requeriments que ens dirigeix al pensament ètic. El propòsit fonamental d'aquesta tasca és que els alumnes prenguin consciència de les qualitats i dimensions que caracteritzen l'ésser humà com a ésser dotat de racionalitat, volició i afectes, d'acord amb la seva naturalesa i amb les circumstàncies socials, històriques i culturals que la possibiliten i condicionen. Aquesta recerca de l'essència de l'humà desemboca en la pregunta de l'alumne sobre la seva pròpia entitat com a persona, la qual cosa és determinant, sense lloc a dubte, per al desenvolupament psicològic i moral d'un adolescent i culmina en la interrogació sobre el seu rol social com a individu en el marc, sempre problemàtic, de la vida comunitària i de les relacions amb l'entorn. Els alumnes han d'aprendre a construir lliurement i críticament, des del coneixement i ús adequat dels conceptes i procediments fonamentals del saber ètic, aquells judicis de valor dels quals depèn el seu projecte vital i l'assoliment dels seus propòsits personals i professionals. L'educació cívica i ètica compul·leix assumir la condició inacabada i lliure de l'existència humana i la conveniència d'orientar-la cap al seu desenvolupament complet a partir de la definició, per part dels propis alumnes, d'aquells fins i valors que qualifiquen el seu projecte personal com a desitjable i digne. Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica:

CE.2 · actuar i interactuar d'acord amb normes i valors cívics i ètics, a partir del reconeixement fonamentat de la seva import...

TEXTO OFICIAL

actuar i interactuar d'acord amb normes i valors cívics i ètics, a partir del reconeixement fonamentat de la seva importància per regular la vida comunitària i l'aplicació efectiva i justificada en diferents contextes, per promoure una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú. L'adopció de normes i valors cívics i ètics suposa el reconeixement de la nostra naturalesa històrica i social, com també una reflexió sobre la naturalesa d'allò ètic i polític. En segon lloc, s'ha d'atendre la condició dels alumnes com a ciutadans d'un estat democràtic social i de dret, integrat en el projecte comunitari europeu i compromès amb principis i valors constitucionals, com també amb el referent moral dels drets humans. Aquest coneixement crític del seu context social i polític ha de promoure en els alumnes una adequada consciència de la rellevància del seu paper per afrontar els problemes ètics més apressants en l'actualitat, mitjançant l'ús de les eines conceptuals i procedimentals adients. La pràctica d'una ciutadania activa comença, en gran mesura, a l'entorn de la vida escolar; per això és tan important identificar i resoldre problemes ètics, com també implementar normes, valors i procediments democràtics en totes aquelles activitats educatives, físiques o virtuals, que es disposin tant a dins com a fora de l'aula. Cal subratllar la importància de fonamentar i suscitar el respecte envers els principis i valors que constitueixen el nostre marc cívic i ètic de referència, com ara la solidaritat, la interculturalitat, el respecte per les minories i l'efectiva igualtat i corresponsabilitat entre homes i dones, a més de promoure entre els alumnes la cura del patrimoni cultural i natural, el coneixement dels fonaments i esdeveniments que conformen la nostra memòria democràtica, el voluntariat, l'associacionisme, la ponderació del valor i importància social dels impostos i de la contribució de l'Estat, les seves institucions, i altres organismes internacionals i socials, al foment i la defensa de la pau, la seguretat integral, l'atenció a les víctimes de la violència, i la cooperació internacional. Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica:

CE.3 · entendre la natura interconnectada i interdependent de les activitats humanes, mitjançant la identificació i anàlisi ...

TEXTO OFICIAL

entendre la natura interconnectada i interdependent de les activitats humanes, mitjançant la identificació i anàlisi de problemes ecosocials de rellevància per promoure hàbits i actituds èticament compromesos amb l'assoliment de formes de vida sostenibles. El coneixement de les relacions sistèmiques d'interdependència, dependència ecològica i interconnexió que les nostres formes de vida guarden entre si i respecte a l'entorn, representa un pas previ al compromís ètic amb la sostenibilitat i la cura del planeta. Aquest coneixement pot donar-se a través de l'anàlisi crítica de les diverses concepcions que els éssers humans han sostingut i sostenen sobre la seva relació amb la natura, com també, de les conseqüències que cadascuna d'aquestes concepcions ha tingut i té respecte a una existència sostenible. En segon lloc, aquest coneixement ha d'acabar de construir-se al fil de l'anàlisi i el diàleg sobre els diversos plantejaments ètics i ecològics des dels quals, més enllà de consideracions purament instrumentals i antropocèntriques, cal afrontar avui els greus reptes i problemes socials i ecològics. Altrament, mostrar una actitud compromesa amb el respecte i la cura de l'entorn implica el desenvolupament entre els alumnes d'hàbits i accions quotidianes que contribueixen a l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible definits per l'ONU. Entre aquestes accions trobem la prevenció dels residus, la gestió sostenible dels recursos bàsics, la mobilitat segura, saludable i sostenible, el compromís ètic i cívic amb les lleis mediambientals, la promoció del consum responsable, la cura del patrimoni natural, el respecte per la diversitat cultural, el servei a la comunitat i la protecció dels animals. Descriptors que es lliguen a aquesta competència específica:

CE.4 · mostrar una adequada estima de si mateix i de l'entorn, reconeixer i valorar les emocions i els sentiments propis i alie...

TEXTO OFICIAL

mostrar una adequada estima de si mateix i de l'entorn, reconeixer i valorar les emocions i els sentiments propis i aliens per assolir una actitud empàtica i acurada envers els altres i la natura. El reconeixement i l'expressió adequada de les actituds afectives, tant respecte d'un mateix com dels altres i de la naturalesa, constitueix la finalitat principal de l'educació emocional, una cosa imprescindible per formar persones equilibrades i capaces de mantenir relacions plenes i satisfactòries amb els altres i amb el seu entorn. Per això, els alumnes han d'aprendre a reconèixer, interpretar, valorar i gestionar adequadament el complex camp de les emocions i sentiments, des dels més bàsics fins als més complexos, incloent-hi tant els positius com els que expressen perplexitat, incertesa, angoixa o equilibrada indignació pel que ens afecta o ens mereix retret moral. La vivència i expressió assertiva i compartida d'emocions i sentiments pot donar-se en múltiples contextos i situacions, entre ells, i de manera excel·lent, en els de l'experiència estètica, però també en aquells altres relatius a la deliberació compartida sobre problemes morals i quotidians, per la qual cosa les activitats per desenvolupar aquesta competència poden integrar-se a la perfecció en gairebé qualsevol tipus de procés que fomenti la creativitat, el diàleg, la reflexió i el judici autònom. L'objectiu és que els alumnes aprenguin a reconèixer, avaluar i gestionar les seves pròpies emocions, com també a comprendre i respectar les dels altres, reflexionant sobre el significat d'aquestes, atesos els valors, creences i idees que estan en el seu gènesi i ponderant el seu paper en relació amb algunes de les més nobles accions i experiències humanes.

3. Criterios de evaluación

Educació en Valors Cívics i Ètics

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
CA1.1	CE.1	Construir i expressar un concepte ajustat de si mateix, reconèixer les múltiples dimensions de la seva naturalesa i personalitat, així com de la seva dimensió cívica i moral a partir de la recerca i el diàleg sobre diverses concepcions de la naturalesa humana. - Indagar en relació a les diverses concepcions de la naturalesa humana, en la seva dimensió cívica i moral. - Dialogar entorn a les múltiples dimensions de la pròpia naturalesa i personalitat. - Comprendre el caràcter problemàtic i divers de la reflexió entorn a la condició humana amb el tractament dels pensadors i pensadores de la història i els desafiaments actuals que suposa el debat entorn al transhumanisme.	
CA1.2	CE.1	Identificar, gestionar i comunicar idees, emocions, afectes i desitjos amb comprensió i empatia cap a les altres persones, demostrant autoestima i compartint un concepte adequat del que han de ser les relacions amb altres persones, inclòs l'àmbit afectiu-sexual. - Identificar les pròpies emocions en relació a situacions quotidianes, problemes de l'actualitat i situacions artístiques i literàries mostrant empatia. - Comunicar les pròpies idees demostrant comprensió cap a les altres persones. - Gestionar afectes i desitjos amb un concepte adequat de la relació amb altres, incloent-hi l'àmbit afectiu-sexual.	
CA1.3	CE.1	Desenvolupar i demostrar autonomia moral a través de la pràctica de la deliberació racional, l'ús de conceptes ètics i el diàleg respectuós amb els altres, entorn diferents valors, diferents maneres de vida, diferents problemes relacionats amb l'exercici dels drets individuals, de l'ús responsable i segur de les xarxes, de les conductes addictives i de l'assetjament escolar. - Utilitzar conceptes ètics per desenvolupar la pràctica de la deliberació racional. - Dialogar amb respecte sobre la pluralitat dels valors, de les formes de viure i altres aspectes ètics. - Analitzar èticament aspectes propis del seu àmbit com l'ús responsable i segur de les xarxes, les conductes addictives i l'assetjament escolar.	
CA2.1	CE.2	Promoure i demostrar una convivència pacífica, respectuosa, democràtica i compromesa amb el bé comú, a partir de la recerca sobre la naturalesa social i política de l'ésser humà i l'ús i comprensió crítica dels conceptes de llei, poder, sobirania, justícia, Estat, democràcia, memòria democràtica, dignitat i drets humans. - Indagar sobre la naturalesa social i política de l'ésser humà. - Examinar conceptes com els de llei, poder, sobirania, justícia, Estat, democràcia, dignitat i drets humans.	
CA2.2	CE.2	Fomentar l'exercici de la ciutadania activa i democràtica a través del coneixement del moviment associatiu i la participació respectuosa, dialogant i constructiva en activitats de grup que impliquin prendre decisions col·lectives, planificar accions coordinades i resoldre problemes aplicant procediments i principis cívics, ètics i democràtics explícits. - Indagar sobre el moviment associatiu i la participació ciutadana. - Reconèixer la importància i identificar els valors dels principals moviments socials contemporanis, i relacionar-los amb els del propi entorn. - Participar en activitats grupals que impliquin prendre decisions col·lectives. - Realitzar la discussió de dilemes ètics aplicant principis cívics, ètics i democràtics en la presa de decisions.	

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
CA2.3	CE.2	Contribuir a generar un compromís actiu amb el bé comú a través de l'anàlisi i la presa raonada i dialogant de posició sobre qüestions ètiques d'actualitat com la lluita contra la desigualtat i la pobresa, el dret al treball, la salut, l'educació i la justícia, així com sobre els fins i límits ètics de la recerca científica. - Analitzar qüestions ètiques d'actualitat com la lluita contra la desigualtat i la pobresa, el dret al treball, la salut, l'educació i la justícia. - Analitzar els fins i límits ètics de la recerca científica. - Dialogar sobre qüestions ètiques d'actualitat.	
CA2.4	CE.2	Prendre consciència de la lluita per una efectiva igualtat de gènere i del problema de la violència i explotació sobre les dones, a través de l'anàlisi de les diverses ones i corrents del feminisme i de les mesures de prevenció de la desigualtat, la violència i la discriminació per raó de gènere i orientació sexual, mostrant igualment coneixement sobre els drets LGTBIQ+ i reconeixent la necessitat de respectar-los. - Analitzar les diverses onades i corrents del feminisme. - Analitzar les mesures de prevenció de la desigualtat, la violència i la discriminació per raó de gènere i orientació sexual. - Indagar sobre la situació dels drets dels col·lectius LGTBIQ+.	
CA2.5	CE.2	Contribuir activament al benestar social adoptant una posició pròpia, explícita, informada i èticament fonamentada, sobre el valor i pertinència dels drets humans, el respecte per la diversitat cultural, la consideració dels béns públics globals i la percepció del valor social dels impostos. - Reconèixer el valor i pertinència dels drets humans. - Indagar sobre la necessitat del respecte a la diversitat cultural. - Fonamentar èticament la consideració dels béns públics globals i la percepció del valor social dels impostos. - Reconèixer el caràcter ètic, polític i democràtic de la desobediència cívica.	
CA2.6	CE.2	Contribuir a la consecució d'un món més just i pacífic a través de l'anàlisi i reconeixement de la història democràtica del nostre país i de les funcions de l'Estat de dret i les seves institucions, els organismes internacionals, les associacions civils, i els cossos i forces de seguretat de l'Estat en el seu esforç per aconseguir la pau i la seguretat integral, atendre les víctimes de la violència i promoure la solidaritat i la cooperació entre les persones i els pobles. - Analitzar la història democràtica del nostre país. - Reconèixer les funcions de l'Estat de dret i les seves institucions, els organismes internacionals, les associacions civils. - Reconèixer els objectius de l'assoliment de la pau, l'atenció a les víctimes de la violència i la promoció de la solidaritat i la cooperació. - Investigar sobre els conflictes armats actuals, les seves causes i conseqüències, i el paper de les institucions en la seva eventual resolució.	
CA3.1	CE.3	Descriure les relacions històriques d'interconnexió, interdependència i dependència ecològica entre les nostres vides i l'entorn a partir de l'anàlisi de les causes i conseqüències dels problemes ecològics i socials més greus que ens afecten. - Identificar les causes dels problemes ecològics i socials més greus que ens afecten. - Analitzar les conseqüències dels problemes ecològics i socials més greus que ens afecten. - Descriure les relacions històriques d'interconnexió, interdependència i dependència ecològica entre les nostres vides i l'entorn. - Investigar sobre els principals conflictes ecològics de les Illes Balears, les seves causes i conseqüències, i les possibles alternatives. - Promoure, en el context local i amb perspectiva global, accions per intervenir en la solució dels principals conflictes mediambientals de les Illes Balears.	

Código	CE	Criterio + evidencia y contexto	Instrumento
CA3.2	CE.3	Valorar diferents plantejaments científics, polítics i ètics amb els quals afrontar l'emergència climàtica i la crisi mediambiental a través de l'exposició i el debat argumental al seu voltant. - Reconèixer els diferents plantejaments científics, polítics i ètics amb els quals afrontar l'emergència climàtica. - Cercar, proposar iniciatives i possibles solucions a la crisi mediambiental i l'emergència climàtica a les Illes Balears. - Identificar les principals entitats ecologistes de les Illes Balears i investigar sobre les seves accions.	
CA3.3	CE.3	Promoure estils de vida èticament compromesos amb l'assoliment d'un desenvolupament sostenible, contribuint per si mateix i en el seu entorn a la prevenció dels residus, la gestió sostenible dels recursos, la mobilitat segura, sostenible i saludable, el comerç just, el consum responsable, la cura del patrimoni natural, el respecte per la diversitat cultural, i la cura i protecció dels animals. - Promoure estils de vida èticament compromesos amb l'assoliment d'un desenvolupament sostenible. - Investigar sobre la prevenció dels recursos, els residus i la gestió sostenible dels recursos. - Investigar sobre la mobilitat segura, sostenible i saludable. - Investigar sobre el comerç just i el consum responsable. - Contribuir a la cura del patrimoni natural, el respecte a la diversitat cultural i la cura i protecció dels animals.	
CA4.1	CE.4	Desenvolupar una actitud de gestió equilibrada de les emocions, d'estima i cura de si mateix i dels altres, identificant, analitzant i expressant de manera assertiva les pròpies emocions i sentiments, i reconeixent i valorant els dels altres en diferents contextos i entorn d'activitats creatives i de reflexió individual o dialogada sobre qüestions ètiques i cíviques. - Identificar, analitzar i expressar de manera assertiva les pròpies emocions i sentiments en les seves participacions o activitats. - Reconèixer i valorar els sentiments dels altres en diferents contextos. - Participar amb actitud assertiva d'activitats creatives i de reflexió individual o dialogada sobre qüestions ètiques i cíviques.	

4. Saberes bàsics

Educació en Valors Cívics i Ètics

Saberes bàsics del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	La recerca ètica i la resolució de problemes complexos. El pensament crític i filosòfic	
2	La naturalesa humana i la identitat personal. Dignitat, llibertat i moralitat	
3	L'educació de les emocions i els sentiments. L'autoestima personal. La igualtat i el respecte mutu en les relacions amb altres persones	
4	L'educació afectiva i sexual	
5	Desitjos i raons. La voluntat i el judici moral. Autonomia i responsabilitat	
6	L'ètica com a guia de les nostres accions. La reflexió entorn del que és valuós i els valors: universalisme i pluralisme moral. Normes, virtuts i sentiments morals. Ètiques de la felicitat, ètiques del deure i ètiques de la virtut	
7	El conflicte entre legitimitat i legalitat. L'objecció de consciència. Els drets individuals i el debat entorn de la llibertat d'expressió	
8	El problema de la desinformació. La protecció de dades i el dret a la intimitat. El ciberassetjament i les situacions de violència a les xarxes. Les conductes addictives	

Saberes bàsics del decreto

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Les virtuts del diàleg i les normes d'argumentació. La resolució pacífica de conflictes. L'empatia amb els altres	
2	La naturalesa i origen de la societat: competència i cooperació, egoisme i altruisme. Les estructures socials i els grups de pertinença	

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
3	La política: llei, poder, sobirania i justícia. Formes d'estat i tipus de govern. L'Estat de dret i els valors constitucionals. La democràcia: principis, procediments i institucions. La memòria democràtica. La guerra, el terrorisme i altres formes de violència política	
4	Les diferents generacions de drets humans. La seva constitució històrica i la seva rellevància ètica. Els drets de la infància	
5	Associacionisme i voluntariat. La ciutadania i la participació democràtica. Els codis deontològics. Les ètiques aplicades	
6	La desigualtat econòmica i la lluita contra la pobresa. Globalització econòmica i béns públics globals. El comerç just. El dret al treball, la salut, l'educació i la justícia. El valor social dels impostos	
7	La igualtat de gènere i les diverses ones i corrents del feminisme. La prevenció de l'explotació i la violència contra nenes i dones. La corresponsabilitat en les tasques domèstiques i de cures	
8	L'interculturalisme. La inclusió social i el respecte per la diversitat i les identitats culturals i de gènere. Els drets LGTBIQ+. Diferència entre la noció de pluralitat i la de diversitat	
9	Fins i límits ètics de la recerca científica. La bioètica. El desafiament de la intel·ligència artificial. Les propostes transhumanistes	
10	Accions individuals i col·lectives a favor de la pau. La contribució de l'Estat i els organismes internacionals a la pau, la seguretat integral i la cooperació	
11	L'atenció a les víctimes de la violència. El dret internacional i la ciutadania global. Les forces armades i la defensa al servei de la pau. El paper de les ONG i de les ONGD	
12	Les conseqüències socials, econòmiques i ecològiques de la turisticació	
13	Les tecnologies de la comunicació: avantatges i problemes. Intimitat i privacitat. El cervell humà: la tecnologia insubstituïble. Problemes ètics de la intel·ligència artificial	

#	Saber oficial	Resumen claro y actividad de aula
1	Interdependència, interconnexió i ecodependència entre les nostres formes de vida i l'entorn. El local i el global. Consideració crítica de les diverses cosmovisions sobre la relació humana amb la naturalesa	
2	Els límits del planeta i l'esgotament dels recursos. La petjada ecològica de les accions humanes. L'emergència climàtica	
3	Diversos plantejaments ètics, científics i polítics entorn dels problemes ecosocials. L'ètica ambiental. L'ètica de les cures i l'ecofeminisme. Els Objectius de desenvolupament sostenible. El decreixement. L'economia circular	
4	El compromís actiu amb la protecció dels animals i el medi ambient. Els drets dels animals i de la naturalesa. La perspectiva biocèntrica	
5	Estils de vida sostenible: la prevenció dels residus i la gestió sostenible dels recursos. La mobilitat segura, saludable i sostenible. El consum responsable. Alimentació i sobirania alimentària. Comunitats resilents i en transició	

5. Rúbrica orientativa 1-4

Nivel	Descriptor	Uso docente
1	Inicial: evidencia incompleta o con errores de base.	Refuerzo guiado y nueva evidencia breve.
2	En proceso: cumple parte del criterio con ayuda o imprecisiones.	Feedback específico y práctica focalizada.
3	Adecuado: cumple el criterio con autonomía suficiente.	Consolidación y transferencia.
4	Excelente: domina, justifica y transfiere el criterio.	Ampliación o reto competencial.

Este documento es una ayuda de trabajo generada por Corrigiendo.es a partir de datos curriculares oficiales estructurados y de un enriquecimiento didáctico sintetizado con IA (Gemini). Revisa siempre la normativa vigente de tu administración educativa antes de incorporarlo literalmente a documentos administrativos del centro.